



Iedereen doet mee!

Wmo beleidsplan 2014-2017

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	3
2. Inleiding	4
3. Beleidsproces	5
4. Wmo visie	7
5. Uitwerking Visie	9
5.1 <i>Jeugd</i>	9
5.2 <i>Ouderen</i>	9
5.3 <i>Mensen met beperkingen</i>	10
5.4 <i>Mantelzorg en Vrijwilligerswerk</i>	10
5.5 <i>Gezondheid en zorg</i>	11
5.6 <i>Sport</i>	11
5.7 <i>Kunst en Cultuur</i>	14
5.8 <i>Recreatie en Toerisme</i>	15
5.9 <i>Speelplaatsen</i>	15
5.10 <i>Dorpshuizen en Multifunctionele Centra</i>	16
5.11 <i>Onderwijs</i>	16
5.12 <i>Werk en inkomen</i>	17
5.13 <i>Wonen</i>	17
6. Financiën	18
7. Tot slot	18
Bijlage 1 Verslag huiskamergesprekken Wmo-beleidsplan 2013-2017	19
Bijlage 2 Verslag Workshop ‘Naar een zelfredzame en betrokken samenleving’	23
Bijlage 3 Uitleg verschillende rollen van de gemeente aan de hand van de overheidsparticipatietrap	26

1. Aanleiding

In de laatste decennia doen mensen voor zorg en ondersteuning een steeds groter beroep op de overheid. Deze trend moet doorbroken worden. Hervormingen zijn nodig om een betere kwaliteit van ondersteuning en zorg te bieden, mensen zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen laten wonen en om de zorg betaalbaar te houden. Om het tij te keren is een transformatie nodig, waarbij inwoners vaker hun eigen kracht aanboren, de regie over hun eigen leven voeren en omkijken naar de medemens. Daarbij zijn we ons ervan bewust dat er grenzen zijn aan 'samenredzaamheid' en dat de Wmo als vangnet noodzakelijk blijft voor kwetsbare inwoners.

Het Rijk hevelt zorg- en ondersteuningstaken over naar gemeenten omdat zij effectiever kunnen werken: gemeenten weten beter wat er speelt bij hun inwoners, zijn op de hoogte van aanwezige voorzieningen en kunnen beter inspelen op de ondersteuningsbehoefte. De extra verantwoordelijkheden die we erbij krijgen hebben betrekking op de jeugdzorg, delen van de AWBZ en de participatiewet.

De decentralisaties maken het gemeentes mogelijk dwarsverbanden te leggen, budgetten te ontschotten en zorg en ondersteuning integraler en efficiënter te organiseren (één gezin, één plan). Tijdens de totstandkoming van dit plan is er nog grote onzekerheid over alle maatregelen van het kabinet. De uitwerking van de decentralisaties laat op zich wachten.



Schape scheren bij dierenweide Oostergast (foto welkominzuidhorn.nl)

2. Inleiding

Gemeenten bereiden zich voor op de forse veranderingen in het sociale domein gericht op ondersteuning en dienstverlening van kwetsbare groepen. Gemeenten moeten de nieuwe taken met minder middelen beter organiseren. Dit vraagt om een heroriëntatie op maatschappelijke ondersteuning, een heldere visie en een sterk overkoepelend beleidskader. Een beleidskader dat duidelijkheid schept: een nieuw Wmo-beleidsplan.

In 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) van start gegaan. De Wmo heeft als doel dat mensen (ongeacht of zij een beperking hebben) mee kunnen doen aan de samenleving en zelfredzaam zijn. Eens in de vier jaar leggen we in een beleidsplan vast hoe wij invulling geven aan de Wmo. Het eerste Wmo-beleidsplan verscheen eind 2007. Dat plan beschrijft per prestatieveld van de Wmo nauwkeurig wat we willen bereiken en hoe dat moet gebeuren. Hier kiezen we bij het nieuwe beleidsplan bewust niet voor. Voor u ligt een plan dat richting geeft aan de uitvoering van de Wmo en een leidraad vormt voor de transformatie (en dus de transitie). Een beleidsplan dat niet op activiteitsniveau de plannen weergeeft, maar een plan dat een duidelijk kader biedt dat antwoord geeft op allerlei vraagstukken in verschillende situaties voor de periode 2014-2017¹.

Al jaren spreekt onze gemeente van 'minder beleid'. Dit tweede Wmo-beleidsplan komt aan die wens tegemoet. We brengen beleidsterreinen zoals het sportbeleid, het jeugdbeleid en het lokaal gezondheidsbeleid samen in voorliggend beleidsplan. De samenvoeging van verschillende beleidsnota's voorkomt versnippering van beleid en legt een goede basis voor integraal werken. Het betekent ook dat de gemeenteraad meer dan voorheen de kaders vaststelt en de uitwerking (vastgelegd in uitvoeringsplannen per beleidsterrein) overlaat aan het college.

In deze notitie beschrijven we hoe het nieuwe Wmo-beleidsplan vorm kreeg. We staan kort stil bij de transformatie en de belangrijkste ontwikkelingen in het sociale domein. Tot slot presenteren we de Wmo-visie en kaders voor de nieuwe Wmo beleidsperiode 2014-2017.

¹ Op basis van het advies van de Adviesraad Wmo is de werkingstijd van het beleidsplan aangepast in 2014-2017.

3. Beleidsproces

De kracht van een beleidsplan zit in het proces. Een Wmo-visie heeft alleen waarde als het wordt gedragen door inwoners en maatschappelijke partners. Het nieuwe Wmo-beleidsplan kreeg daarom vorm door een zorgvuldig proces waarbij we veel partijen betrokken.

Bijzonder aan het proces is dat we na de evaluatie van het vorige beleidsplan gestart zijn met gesprekken met de inwoners, de vraagkant. Daaruit hebben we een conceptvisie gestedilleerd, die we vervolgens getoetst hebben bij onze maatschappelijke partners, de aanbieders. Het college heeft deze aanpak gekozen omdat het past bij de gekantelde werkwijze van de Wmo, waarin we aansluiten bij de behoeften van inwoners en de gemeente een regierol vervult.

Evaluatie

We zijn gestart met een evaluatie van het eerste beleidsplan Wmo (2007-2011). In de afgelopen jaren is uitvoering gegeven aan het motto 'samen verbinden'. Belangrijke verbindingen werden gelegd in het ondersteuningsaanbod (Centrum voor Jeugd en Gezin, Stichting Welzijn gemeente Zuidhorn, combinatiefunctionaris, start brede school). Overlap is tegengegaan en organisaties hebben hun krachten gebundeld.

Conform het Plan van aanpak Wmo beleidsplan 2013-2017 dat de gemeenteraad op 19 november 2012 vaststelde, is de evaluatie intern opgesteld samen met de Wmo Adviesraad. De evaluatie diende vervolgens mede als basis voor het gesprek met de inwoners en instellingen. De evaluatie wordt tegelijk met de opiniërende behandeling van dit Wmo-beleidsplan ter vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd.

Huiskamergesprekken

Bij het opstellen van een nieuw Wmo-beleidsplan hebben we de inwoners op een bijzondere manier betrokken. Verspreid over de gemeente werd in zeven huiskamergesprekken gesproken over de ontwikkelingen en toekomstige uitvoering van de Wmo in onze gemeente. Ongeveer 50 inwoners uit verschillende leeftijdscategorieën namen hieraan deel. De werkwijze is een idee van de Adviesraad Wmo, die nauw betrokken is bij het opstellen van het nieuwe plan.

De gesprekken waren ontspannen, positief en open. Geanimeerde discussies zijn gevoerd over hoe de inwoners hun eigen omgeving kunnen organiseren en elkaar kunnen helpen. De visie van de inwoners op de rol van de gemeente is duidelijker geworden en er is een aantal wensen bij de gemeente neergelegd. De betrokkenheid van de inwoners hebben we als heel waardevol ervaren. In bijlage 1 vindt u het verslag van de huiskamergesprekken.



Huiskamergesprek in Lauwerzijl

Uit de huiskamergesprekken blijkt dat er in onze gemeente een grote betrokkenheid bij elkaar is. Inwoners zijn bereid om meer vanuit eigen kracht te denken en doen. Zeker in de kleine dorpen gebeurt dat al op veel terreinen. Een aantal conclusies uit de gesprekken:

- De dorpshuizen zijn de centrale plekken in de kleine kernen.
- De Wmo zou als vangnet moeten fungeren.
- Op meerdere fronten is de bureaucratie/regelgeving te ver doorgeschooten. Vertrouw op de lokale kracht en creativiteit en dereguleer. Alleen dan ontstaat ruimte voor de initiatieven van de inwoners.
- Vitale ouderen kunnen meer benut worden.
- Woonvormen waar ouderen bij elkaar kunnen wonen, wordt als oplossing gezien voor het langer in het dorp blijven wonen zonder te vereenzamen.
- Het is acceptabel dat veel voorzieningen alleen in de hoofdkernen aanwezig zijn. Daarvoor is het wel belangrijk dat iedereen mobiel is of gemaakt wordt.
- In de kleine dorpen valt op dat veel georganiseerd wordt voor (en door!) de jeugd. Het werkt het beste als dit samen met de jeugd wordt opgepakt. Dorpen kunnen hierin van elkaar leren.
- De gemeente heeft de komende tijd een belangrijke voorlichtende rol: communiceer over de veranderingen. De overgang is erg groot.

Opstellen concept Wmo-visie

De input van de huiskamergesprekken en de uitkomsten van de evaluatie zijn als ingrediënten gebruikt voor de nieuwe Wmo-visie. Die visie is samen met de Adviesraad Wmo opgesteld en in concept vastgesteld door het college.

Workshop maatschappelijke partners

Op 20 juni 2013 hebben we met ongeveer 30 instellingen, organisaties en adviescommissies in een workshop de concept Wmo-visie uitgewerkt. In bijlage 2 is het verslag van de workshop opgenomen.

De visie vraagt om een andere manier van werken, namelijk het uitgaan van eigen kracht, vraaggericht werken, stimuleren en ondersteunen van deelname aan de samenleving, dicht bij de inwoner. De conclusie van de workshop is dat de visie door de instellingen breed wordt gedragen. Onze maatschappelijke partners zijn bereid om buiten kaders te denken en te handelen, vinden het noodzakelijk om meer samen te werken en soepeler om te gaan met regels en procedures. Deze flexibele houding is noodzakelijk om de andere manier van werken te bereiken.

De toegang naar de zorg moet goed georganiseerd worden. Uitgangspunten hierbij zijn dat dit dicht bij de inwoners gebeurt, met een dorpsgerichte aanpak en uiteindelijk met één regisseur bij de inwoner.

Relatie met Visie op het sociale domein in het Westerkwartier

Het opstellen van het Wmo-beleidsplan liep vanaf het voorjaar van 2013 parallel aan het proces om te komen tot een visie op het sociale domein in het Westerkwartier. Er heeft hierdoor kruisbestuiving kunnen plaatsvinden: de uitkomsten van de huiskamergesprekken zijn meegenomen in de visie op het sociale domein en de conceptvisie op het sociale domein is (grotendeels) overgenomen in het Wmo-beleidsplan.

4. Wmo visie

De maatschappelijke opgave in het sociale domein vraagt om een kanteling in denken bij inwoners, professionals én gemeenten. Om fundamentele keuzes te kunnen maken, doelgericht en in samenhang aan de slag te kunnen, is een brede maatschappelijke visie vereist. Met het Wmo-beleidsplan presenteren we een nieuwe visie op maatschappelijke ondersteuning in onze gemeente.

Visie

De kern van onze visie is dat inwoners van de gemeente Zuidhorn zoveel mogelijk zelfstandig en zelfredzaam zijn. We gaan uit van de eigen kracht van mensen. Dat betekent dat inwoners zelf de regie voeren over hun leven. Ze hebben oog voor de mensen om hen heen en voelen zich verantwoordelijk voor elkaar. Ze doen naar vermogen mee aan de samenleving en wederkerigheid is vanzelfsprekend: inwoners zorgen voor elkaar en creëren zo een 'samenvoorzienende' gemeenschap.

Als de zelfredzaamheid van inwoners in de knel komt, doen ze een beroep op hun sociale netwerk (de mensen om hen heen, zoals familieleden, vrienden, kennissen en buurtgenoten). Soms is het eigen netwerk niet aanwezig of niet toereikend en is het noodzakelijk dat professionele ondersteuning of hulp geboden wordt. Die is er primair op gericht dat mensen weer zelfredzaam worden en op eigen kracht kunnen meedoen aan de samenleving. De gemeentelijke Wmo-voorzieningen vormen een vangnet voor de mensen: we bieden ondersteuning wanneer inwoners er zelf en/of binnen hun sociale omgeving niet uitkomen.

Bewoners staan aan het roer, zo hebben we vastgelegd in onze toekomstvisie. In 2030 zijn de dorpen hét voorbeeld van actief burgerschap. We kiezen in de Wmo-visie in lijn van onze toekomstvisie voor een dorpsgerichte aanpak. De kracht van inwoners en de dorpsgerichte aanpak staan centraal. Ieder dorp heeft zijn eigen structuren, behoeften, krachten en beperkingen. Daar sluiten we bij aan. Om ook in de grotere dorpen Grijpskerk en Zuidhorn (dorpen met een stadse identiteit) met een dorpsgerichte aanpak te kunnen werken, delen we ze op in buurten.

Kernwaarden

We hebben tijdens onze visievorming drie kernwaarden benoemd die als leidraad dienen voor ons denken en handelen.

- **Vertrouwen:** De gemeenten en hun maatschappelijke partners stralen 'vertrouwen' uit: vertrouwen in de eigen organisatie, de collega's, de inwoners en de maatschappelijke partners. Dit vertrouwen is wederzijds.
- **Kwaliteit:** We stralen kwaliteit uit. Er is kwaliteit van leven voor de burger: een plezierige woon- en werkomgeving, goed voorzieningenniveau en gevoel van veiligheid en geborgenheid. De dienstverlening van de gemeenten en de maatschappelijke partners is van hoge kwaliteit: integrale oplossingen, maatwerk, duidelijke informatievoorziening, snelle levering en adequate controle en vervolgacties.
- **Verbinding:** Verbinding is het antwoord op de trend van individualisering en het 'ieder-voor-zich' opereren van zorgverleners. Inwoners voelen zich verbonden met hun omgeving door gezamenlijke acties/ initiatieven. Maatschappelijke partners ontmoeten elkaar, weten van elkaar wat zij doen en werken nauw samen. Organisaties en medewerkers voelen zich verbonden met het gebied en hebben oog voor de omgeving.

Rol gemeente

De mate waarin de gemeente participeert, kan en zal per dorp verschillen. Zoals we al eerder beschreven heeft ieder dorp zijn structuren, behoeften, krachten en beperkingen. Dit betekent dat we niet in ieder dorp dezelfde rol spelen. Bij het ene dorp pakken we een stimulerende rol op en bij een ander dorp een meer faciliterende rol. En vaker dan nu laten we juist los en geven we ruimte aan het zelforganiserend vermogen dat veel dorpen al laten zien. In bijlage 3 worden de verschillende rollen uitgelegd.

Alle inzet van de gemeente is erop gericht de zelfredzaamheid van de inwoner in en met zijn omgeving te versterken. We stimuleren het nemen van eigen verantwoordelijkheid. Onder eigen verantwoordelijkheid valt ook gezond leven en tijdig aanpassingen in huis realiseren bij het ouder worden.

In het transformatieproces hebben we de rol van regisseur. De visie vraagt om een andere manier van werken, namelijk het uitgaan van eigen kracht, vraaggericht werken, stimuleren en ondersteunen van deelname aan de samenleving, dicht bij de inwoner. Een omslag in denken en doen bij inwoners, maatschappelijke organisaties en de gemeente. Die omslag is niet eenvoudig. Inwoners, gemeente en maatschappelijke instellingen hebben elkaar nodig om de integrale ondersteuning vorm te geven. De gemeente heeft in dit veranderingsproces een voortrekkersrol. We regisseren de dialoog, informeren, communiceren om zo de gedragsverandering te stimuleren.

De Wmo-visie is een logisch gevolg van het kantelingsproces dat ook binnen de gemeentelijke organisatie al is ingezet. De visie sluit bijvoorbeeld aan bij de onlangs vastgestelde routeplanner voor de gemeentelijke organisatie waarin we de visie, koers en competenties benoemen die we als organisatie belangrijk vinden.



Buurthuiskamer Aduard (foto Westerkwartier)

5. Uitwerking Visie

Dit hoofdstuk geeft op hoofdlijnen aan wat de Wmo-visie betekent voor de verschillende beleidsvelden die onder de Wmo vallen. We geven steeds de samenhang met de Wmo weer, de betekenis van de visie voor het beleidsveld en beschrijven onze rol als gemeente.

Hieronder presenteren we de kaders van de Wmo. Per beleidsveld maken we een uitvoeringsplan waarbinnen het nieuwe Wmo-beleid werkelijkheid moet worden. Deze plannen stellen we na vaststelling van dit Wmo-beleidsplan op, mede op basis van de uitkomsten van de maatschappelijke dialoog die we voeren met onze partners in het kader van de visievorming op het sociaal domein in het Westerkwartier.

5.1 Jeugd

Het doel van ons jeugdbeleid is om voorwaarden te scheppen die bijdragen aan een optimale ontwikkeling van kinderen en jongeren in onze gemeente. We willen jongeren stimuleren om mee te doen aan de maatschappij. De eigen kracht staat daarbij centraal: jongeren leren zelf vorm te geven aan hun eigen leven en bij te dragen aan dat van anderen. Door mee te praten, mee te denken en mee te doen, kunnen jongeren zich ontwikkelen en wordt hun binding met de maatschappij vergroot.



Kanaalpop 2013 (foto welkominzuidhorn.nl)

Met ingang van 2015 krijgt de gemeente er een groot aantal verantwoordelijkheden bij met betrekking tot de jeugdhulpverlening vanwege de decentralisatie van de jeugdzorg. Dit biedt kansen voor een meer integrale 'benadering', betere sturing door de gemeente (bijv. op andere werkwijze), betere samenwerking in de gemeenschap/de wijk/het dorp, meer preventief en minder curatief.

De Wmo-visie dient als uitgangspunt voor de uitwerking van de transitie van de nieuwe jeugdhulptaken.

5.2 Ouderen

We willen dat onze inwoners zo lang mogelijk zelfstandig en zelfredzaam blijven en zijn. Inwoners willen zelf ook liever thuis blijven wonen en actief mee blijven doen aan de maatschappij. Daarnaast worden we steeds ouder en wonen we steeds langer thuis.

We doen een groter beroep op de zelfredzaamheid en eigen kracht van inwoners. Ook voor ouderen is het soms lastig om het vaak kleiner wordende netwerk te betrekken. We zetten in op het vergroten van het netwerk en het versterken van de informele ondersteuning (zie onder 5.4). We hebben in Nederland nog nooit zoveel actieve ouderen gehad. Hier zit een enorme potentie, kennis en levenservaring die ingezet kan worden. Komende jaren gaan we manieren zoeken om dit potentieel goed aan te spreken. Deze groep mensen kan een belangrijke bijdrage leveren aan onze samenleving. Ouderen voelen zich meer betrokken als ze meer verantwoordelijkheid krijgen in onze (zorg)samenleving.

We organiseren samen met actieve ouderen (die dat kunnen en willen) een steuntje in de rug voor onze burgers die het net niet helemaal zelf kunnen (maar niet geïndiceerd zijn). Door mensen te stimuleren (actief) mee te doen aan de maatschappij kunnen we onder andere sociaal isolement en eenzaamheid tegen gaan.

5.3 Mensen met beperkingen

Niet alleen ouderen wonen steeds langer zelfstandig, maar ook mensen met een beperking. Dit heeft gevolgen voor de ondersteuning die de gemeente biedt, maar in de eerste plaats voor mensen in hun directe omgeving, zoals mantelzorgers en buurtgenoten. Het belang van een sociale samenhang en participatie neemt daardoor toe. De samenleving dient toegankelijker te worden voor mensen met een beperking: een 'inclusieve samenleving'. We streven naar een samenleving die ruimte geeft aan verscheidenheid en zorgt dat iedereen (naar vermogen) kan meedoen.



Cleanteam Zuidhorn (foto De Zijlen)

Wij ondersteunen de participatie en zelfredzaamheid van inwoners met een beperking. We stimuleren mensen om binnen hun eigen netwerk oplossingen te zoeken. Het eigen netwerk is echter niet altijd toereikend en moet soms worden aangevuld met professionele ondersteuning. Deze ondersteuning is er primair op gericht dat mensen weer zelfredzaam worden. Eigen verantwoordelijkheid kent grenzen. Vooral voor de meest kwetsbare mensen die niet goed in staat zijn hun eigen vraag te formuleren. Onze gemeente kiest ervoor om inwoners met de Wmo een vangnet te bieden: waar de eigen kracht van inwoners ontoereikend is of wordt, bieden we met de Wmo een vangnet van hulp, ondersteuning en voorzieningen.

5.4 Mantelzorg en Vrijwilligerswerk

Wanneer mensen langer thuis wonen, wordt er meer van hun omgeving gevraagd. Uit de Wmo-visie blijkt dan ook dat de rol van mantelzorgers en vrijwilligers groter wordt. De verzorgingsstaat wordt afgeslankt en we werken toe naar 'samenredzaamheid'. Dit betekent dat we (nog) meer van mantelzorgers en vrijwilligers vragen. Uiteraard kun je dit niet verplichten. Er zal een cultuuromslag moeten komen waarin het steeds meer

vanzelfsprekend wordt dat we voor elkaar zorgen. De oude vraag van sommige Babyboomers en de Me-generation was: "Wat levert dit voor mij op?"; de nieuwe vraag wordt: "Wat kan ik voor anderen betekenen?". De overheid wil niet meer betuttelen maar mensen wijzen op hun eigen verantwoordelijkheid en weer laten geloven in hun eigen kracht.

De rol van onze gemeente is om de positie van de informele ondersteuning te versterken. De waarde van de informele zorg door mantelzorgers en vrijwilligers is groot. We treffen voorzieningen om te zorgen dat mantelzorgers en vrijwilligers in onze gemeente de informele zorg naar tevredenheid kunnen uitvoeren zonder overbelast te geraken. Daarbij hebben we ook oog voor de belasting van kinderen/jongeren in een gezin (jonge mantelzorgers). We proberen de druk op deze groep zoveel mogelijk te voorkomen, zodat jonge mantelzorgers gezond kunnen opgroeien.

De lijfsgebonden zorg zoals hulp bij het wassen en aankleden, moet door professionals (mensen die daarvoor zijn gekwalificeerd en deze activiteiten kunnen uitvoeren volgens professionele standaarden) gedaan blijven worden.

Vrijwilligerswerk is niet alleen in de zorg te vinden. Er wordt in Nederland heel veel vrijwilligerswerk gedaan. Vrijwilligerswerk bij de sportvereniging, het onderwijs, het zwembad, de buurt etc. Hier gaat een grote kracht vanuit. Het heeft een grote waarde voor het reilen en zeilen in onze samenleving. Met maatschappelijke partners ondersteunen we het vrijwilligerswerk in onze gemeente.

5.5 Gezondheid en zorg

Met de decentralisatie van de AWBZ wordt onze gemeente verantwoordelijk voor vrijwel alle zorg en ondersteuning voor onze inwoners. Dit heeft grote impact op onze inwoners die gebruik maken van zorg en ondersteuning of in de toekomst gebruik gaan maken hiervan. De decentralisatie betekent een kanteling in denken en doen bij inwoners, gemeenten en (zorg)instellingen. De visie op het sociale domein en de Wmo-visie zijn de basis hiervoor. Aangezien het hier om nieuwe beleidstaken gaat, kan de geplande hervorming van het sociale domein volledig vanuit deze visies worden vormgegeven. Welke keuzes hierin worden gemaakt en hoe dit er in de praktijk uit gaat zien, is op dit moment nog niet duidelijk.

Op dit moment is de toegang tot zorg en ondersteuning versnipperd en verdeeld over verschillende indicatieorganen. Wij willen komen tot een voor de burger logische toegangspoort, één loket in onze gemeente, zodat onze inwoners weten waar ze moeten zijn met een vraag op het gebied van (preventieve) zorg en/of ondersteuning. In deze toegangspoort wordt alle zorg en ondersteuning in het sociale domein geïntegreerd.

Om te kunnen participeren in de samenleving is (geestelijke en fysieke) gezondheid een belangrijke voorwaarde. Op basis van de Wet publieke gezondheid zijn gemeenten verantwoordelijk voor preventief gezondheidsbeleid: het beleid dat tot doel heeft de gezondheid van burgers te bevorderen en te beschermen. Hieronder vallen bijvoorbeeld de uitvoering van de Jeugdgezondheidszorg en de ouderengezondheidszorg, het bevorderen van de samenhang en continuïteit binnen de publieke gezondheidszorg en de afstemming met de curatieve gezondheidszorg, maar ook de uitvoering van infectieziektebestrijding en de inzet van psychosociale hulp bij rampen. Daarnaast heeft de gemeente wettelijke verantwoordelijkheden met betrekking tot de maatschappelijke opvang. Wanneer het inwoners zelf niet lukt om hun leven op de rit te houden, kunnen zij van deze voorziening gebruik maken. Het gemeentelijk beleid is erop gericht om mensen buiten deze voorziening te houden (preventie, o.a. in de vorm van OGGz) en om ervoor te zorgen dat nadat men er gebruik van heeft gemaakt de kans op recidive wordt beperkt (nazorg; start al tijdens 'opname').

De uitvoering van het gemeentelijk gezondheidsbeleid omvat veelal wettelijke taken. De manier waarop we die taken uitvoeren, passen we aan naar de Wmo visie: op basis van eigen kracht leveren we met een integrale benadering maatwerk.

5.6 Sport

We willen dat onze inwoners zo lang mogelijk zelfstandig en zelfredzaam blijven en zijn. Sport biedt veel mogelijkheden om mee te (blijven) doen aan de samenleving, om mensen te ontmoeten, netwerken op te bouwen en vrijwilligerswerk te verrichten. Bovendien dragen sport en bewegen bij aan een actieve en gezonde

leefstijl. Om vanuit sport een bijdrage te leveren aan de Wmo visie is het belangrijk dat we onze inwoners de mogelijkheid geven om te gaan en te blijven sporten en/of bewegen.

We kiezen een faciliterende rol als het gaat om sport. We streven naar kwalitatieve sportvoorzieningen die aansluiten op de behoeften van deze tijd en de nabije toekomst. Hier is een belangrijke taak weggelegd voor inwoners en verenigingen. Waar mogelijk betrekken we de inwoners bij het beheren en onderhouden van de sportaccommodaties. We vertrouwen erop dat inwoners ook zelf het initiatief en de verantwoordelijkheid nemen voor het organiseren van de activiteiten bij de vereniging of daarbuiten. De combinatiefunctionaris kan daarbij een verbindende rol spelen tussen de scholen, verenigingen en andere partijen met als doel de boel in beweging te krijgen, zowel letterlijk als figuurlijk. Inwoners die niet mee kunnen doen vanwege lichamelijke of financiële beperkingen, bieden we een vangnet.



Ronde van Noordhorn 2013 (foto welkominzuidhorn.nl)

5.7 Kunst en Cultuur

In de gedachte van de Wmo-visie, laten we kunst en cultuur (inclusief de aanschaf van kunstwerken in de openbare ruimte) in principe over aan particulieren en externe partijen. Dit doen we nu al steeds vaker en met succes. Het beleid van onze gemeente richten we in de komende beleidsperiode vooral op het betrekken van inwoners bij kunst en cultuur en op het realiseren van samenwerking tussen instellingen voor kunst en cultuur én samenwerking tussen instellingen voor kunst en cultuur en de scholen in onze gemeente. Door een groter bereik en een grotere deelname aan kunst en cultuur wordt de gemeenschap en sociale samenhang versterkt. (Sociaal) culturele accommodaties als het Cultureel Centrum Zuidhorn en Kerkplein Zes dragen hieraan bij. Het is belangrijk dat deze accommodaties (ontmoetingsplekken) toegankelijk blijven voor een breed publiek.

Passend bij de Wmo-visie onderzoeken we of kunstwerken in de openbare ruimte en het onderhoud ervan kunnen worden overdragen aan de gemeenschap, bijvoorbeeld aan verenigingen van dorpsbelangen.



Kunst te gast 2013 (foto welkominzuidhorn.nl)

Muziekonderwijs

Muziekonderwijs, muziekactiviteiten en muziekverenigingen leveren een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van jeugd en aan de leefbaarheid in onze gemeente. Ze bieden een netwerk en een gelegenheid tot ontmoeting. De basisvoorziening 'muziekonderwijs' dient daarom voor iedereen bereikbaar en toegankelijk te zijn.

Gelet op de Wmo-visie zou het organiseren van muziekonderwijs een verantwoordelijkheid van inwoners zelf moeten zijn. De verwachting is dat niet iedereen binnen zijn/haar netwerk mensen vindt die muziekonderwijs kunnen en willen geven. De ontwikkelkansen zijn dan niet meer gelijk. We hechten daarom groot belang aan het in stand houden van muziekonderwijs. We willen onderzoeken of deeltaken van de muziekschool buiten de muziekschool kunnen worden belegd. Hierbij kan gedacht worden aan het verzorgen van muzieklessen op scholen door muziekverenigingen. Op deze wijze kunnen de muziekverenigingen mogelijk ook leden werven en zo zichzelf versterken.

Bibliotheekwerk

Lezen en leesvaardigheden zijn noodzakelijk om mee te kunnen doen in de samenleving. Het lezen van een verzekeringspolis, een arbeidscontract, een hypotheekakte of informatie op internet vraagt leesvaardigheden die goed ontwikkeld zijn. Bovendien is ontwikkeling en kennis nodig om mee te kunnen komen in onderwijs, werk en de samenleving. De bibliotheek stelt mensen hiertoe in staat en vormt een belangrijke ontmoetingsplek. Gelet hierop dient deze basisvoorziening voor iedereen bereikbaar en toegankelijk te zijn en moet de samenwerking met scholen worden bevorderd.

De Wmo-visie heeft tot gevolg dat de bibliotheek zo veel mogelijk draaiende gehouden moeten worden met (professionele) vrijwilligers. Om voldoende kwaliteit te kunnen bieden en om alle bibliotheekdiensten beschikbaar te kunnen houden, willen we in onze gemeente ten minste één volwaardige bibliotheek behouden. Eventuele bibliotheekpunten of boekafhaalpunten, aanvullend op de volwaardige bibliotheek, moeten worden ondergebracht in centraal gelegen locaties als dorpshuizen, scholen, multifunctionele centra of supermarkten. Digitale systemen zoals het systeem om online boeken te reserveren, maken dat de bibliotheekfuncties voor iedereen bereikbaar en toegankelijk zijn. We willen dat de bibliotheek zich in hoofdzaak richt op haar kernfunctie: het uitlenen van boeken en informatiedragers. Daarnaast moet er aandacht zijn voor leesbevordering, het voorkomen van taalachterstand en bestrijding van laaggeletterdheid en ondersteuning van basisscholen.

5.8 Recreatie en Toerisme

Recreatie en toerisme leveren (ook voor onze inwoners) een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van onze gemeente. We hebben in onze gemeente fiets- en wandelroutes, dorpsommetjes, rustpunten, vaarvoorzieningen. Daarnaast worden activiteiten als EieiWesterkwartier, de ZomerjazzfietsTour en festivals georganiseerd. De aanwezigheid van deze voorzieningen en activiteiten zorgen voor een aantrekkelijke woon- en leefomgeving voor onze inwoners. Recreatie en toerisme hebben daarnaast ook een belangrijke ontmoetings-/contactfunctie. Recreëren doe je vaak samen. Doordat recreatief-toeristische voorzieningen mogelijkheden bieden voor ontspanning, dragen ze ook bij aan het zich goed voelen van onze inwoners.

Gelet op de Wmo-visie willen we de organisatie van activiteiten overlaten aan externe partijen, bijvoorbeeld aan de Ondernemersvereniging recreatie en toerisme Westerkwartier of de Gebiedscoöperatie Westerkwartier i.o.. De aanleg en het beheer van recreatief toeristische voorzieningen willen we zo mogelijk ook overlaten aan externe partijen, bijvoorbeeld de Gebiedscoöperatie Westerkwartier i.o. of verenigingen van dorpsbelangen. Wij bepalen per project of en in hoeverre wij daarin participeren.

5.9 Speelplaatsen

Speelplaatsen zorgen voor een kind- en gezinsvriendelijke leefomgeving en bevorderen zo de leefbaarheid. Daarnaast zijn speelplaatsen niet alleen plaatsen waar kinderen spelen, maar ook plaatsen waar volwassenen van alle leeftijden elkaar ontmoeten. Als natuurlijke ontmoetingsplaatsen kunnen speelplaatsen een aanjaagrol in het kader van de Wmo vervullen.

In de komende Wmo-periode laten we de aanleg en het beheer/onderhoud van speelplaatsen waar mogelijk over aan externe partijen, bijvoorbeeld verenigingen van dorpsbelangen, buurtverenigingen of scholen. Om de genoemde aanjaagrol van de Wmo optimaal te kunnen vervullen, zouden speelplaatsen een brede doelgroep moeten hebben: naast kinderen, bijvoorbeeld ook senioren en mensen met beperkingen. Gelet op de functie van speelplaatsen is het van belang dat iedereen op een redelijke afstand van zijn/haar huis een speelplaats vindt. De gemeente kan dit bewaken en desgewenst een initiërende rol vervullen.

Deze vertaling van de Wmo-visie voor speelplaatsen is in lijn met de in 2011 door de gemeenteraad gestelde kaders voor speelplaatsenbeleid. Enkel de hierboven geformuleerde doelgroep wijkt af van de genoemde kaders. Ingegeven door de Wmo-gedachte om iedereen zo lang mogelijk mee te laten doen, omvat de doelgroep namelijk niet alleen kinderen van alle leeftijden, maar ook volwassenen van alle leeftijden.

5.10 Dorpshuizen en Multifunctionele Centra

Dorpshuizen en multifunctionele centra, de 'huiskamers van het dorp' zijn van belang voor de leefbaarheid van onze gemeente en maken participatie mogelijk.

Elk dorp in onze gemeente heeft een dorps huis of een centrale ontmoetingsplek/multifunctioneel centrum. Uitbreiding is niet nodig. Wel liggen er kansen in het doorontwikkelen van deze centra, maar ook bedreigingen op het terrein van het gezond houden van de exploitaties.

De vertaling van de Wmo-visie naar de diverse beleidsterreinen zal grote veranderingen in het maatschappelijk domein met zich meebrengen. De eigen verantwoordelijkheden nemen aanzienlijk toe. Hiermee ontstaan ook kansen om de eigen positie te versterken. Het belang van dorps huizen en multifunctionele centra als 'huiskamer van het dorp' wordt daarmee alleen maar groter. Niet alleen kunnen ze een aanjaagrol vervullen, maar ook (fysiek) ruimte bieden aan doelgroepen en het faciliteren van eenmalige en structurele activiteiten die de leefbaarheid bevorderen.



Dorps Huis Soltketen Kommerzij

Gelet op de bovenstaande vertaling van de Wmo-visie naar beleidsterreinen dienen dorps huizen en multifunctionele centra in stand gehouden te worden. Versterking van de exploitaties is dan nodig. Om de exploitaties te versterken, efficiënt met middelen om te gaan en om invulling te geven aan de verdichting van accommodaties in het gemeentelijk vastgoedbeleid, zetten we in op clustering van voorzieningen/instellingen. Dit ligt ook in lijn met de 1-loket-gedachte.

5.11 Onderwijs

Passend onderwijs verplicht scholen een passende onderwijsplek te bieden aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Gevormde samenwerkingsverbanden zijn verplicht in een ondersteuningsplan vast te leggen hoe deze zorgplicht wordt vormgegeven. In het licht van de Wmo-visie betekent dit dat onderwijs en gemeenten in de toekomst samen in samenhang passend onderwijs en passende opvoed- en opgroei-ondersteuning bieden voor het kind, het gezin en de docenten in de klas. In eerste instantie ter

versterking van de zelfredzaamheid van de kinderen en van de directe omgeving van een kind (het gezin, de klas) om te voorkomen dat kinderen extra zorg nodig hebben. Maar ook om, bij situaties van zwaardere problematiek, samen op te trekken bij de ondersteuning van het kind en zijn omgeving. Gemeenten hebben voor wat betreft de onderwijshuisvesting hierin in de toekomst wellicht een faciliterende rol. Op het moment van de totstandkoming van dit Wmo-beleidsplan is hierover nog geen duidelijkheid.

Het leerlingenvervoer is een verantwoordelijkheid van gemeenten. Eigen kracht en zelfredzaamheid, zoals verwoord in de visie zijn ook van toepassing in het leerlingenvervoer. Dit betekent dat wij in de komende jaren verder moeten kijken op welke manier zelfstandig reizen of reizen met het openbaar vervoer gestimuleerd kan worden. Daarnaast wordt gekeken op welke manier de verschillende vervoersstromen in de regio/provincie waarvoor de gemeente verantwoordelijk is, gecombineerd kunnen worden. Ook de inzet van vrijwilligers bij het vervoer moet hierbij worden gezien. Een aanpassing van de verordening is hiervoor een voorwaarde.

Ook bij het terugleiden van leerlingen die verzuimen of voortijdig de school verlaten kijken we in het licht van de Wmo- visie naar de rol van de leerplichtambtenaar en RMC-medewerker². Deze zal nog sterker een rol moeten gaan vervullen in het voorliggende veld, zodat toeleiding naar zwaardere vormen van ondersteuning kunnen worden voorkomen. Preventie en verbinding en samenwerking met voorliggende voorzieningen worden des te belangrijker.

5.12 Werk en inkomen

De gemeentelijke dienstverlening op het terrein van Werk en Inkomen wordt in samenwerking met het Werkplein Groningen uitgevoerd. Met het afsluiten van het Sociaal Akkoord op 11 april 2013 is de Participatiewet in de vertraging gekomen in afwachting van de uitwerking van de afspraken uit het Sociaal Akkoord in de zogenoemde werkkamer, waarin de sociale partners met de gemeenten samenwerken. Inzet van het kabinet is dat de Participatiewet ingaat op 1 januari 2015.

De invoering van de Participatiewet is één van de drie decentralisaties waarin keuzes moeten worden gemaakt. Deze decentralisatie betekent evenals bij de decentralisatie AWBZ en Jeugdzorg een kanteling in denken en doen bij inwoners, gemeenten en instanties. De visie op het sociale domein en de Wmo-visie vormen de basis hiervoor. Aangezien het hier om nieuwe beleidstaken gaat, kan de geplande hervorming van het sociale domein volledig vanuit deze visie worden vormgegeven. Welke keuzes hierin worden gemaakt en hoe dit er in de praktijk uit gaat zien, is op het moment van de totstandkoming van voorliggend plan nog niet duidelijk.

5.13 Wonen

In de Wmo staat voorop dat moet worden bevorderd dat burgers zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kunnen blijven wonen. We zetten ons in voor aanpasbaar en levensloop geschikt bouwen.

We verwachten de komende jaren dat (oudere) mensen meer zelf het initiatief en de verantwoordelijkheid nemen om hun woning aan te passen en zo te anticiperen op het ouder worden. Ook daarin wordt een steeds groter beroep gedaan op de eigen kracht van burgers. Het is daarom belangrijk om de komende jaren te investeren in het voorlichten van woningbezitters en huurders.

Per 1 januari 2015 dient de gemeente te beschikken over een nieuwe woonvisie. Vooraf vindt (markt)onderzoek plaats. Tijdens dat onderzoek worden vraag en aanbod van de huisvesting van de diverse doelgroepen met elkaar vergeleken. Hieruit komen de tekorten en overschotten naar voren. Vervolgens kan met de uitkomsten in de woningbouwprogrammering rekening worden gehouden. De voorbereidingen voor de nieuwe woonvisie starten in december 2013.

² RMC: Regionaal meld- en coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten.

6. Financiën

De beschikbare financiën zijn een belangrijke voorwaarde voor de uitvoering van de Wmo. De beschikbaarheid van deze randvoorwaarde staat onder druk. De nieuwe taken die gemeenten vanuit het rijk krijgen, gaan gepaard met forse bezuinigingen. Dit gegeven en onze financiële positie maken dat we binnen de bestaande Wmo-budgetten uitvoering moeten geven aan dit nieuwe Wmo-beleidsplan.

Steviger inzetten op eigen kracht en preventie moet ertoe leiden dat op termijn minder kosten worden gemaakt aan de curatieve kant van de Wmo.

7. Tot slot

Een belangrijk aantal opmerkingen en wensen van inwoners en instellingen is niet in beleidskaders te vangen. Het gaat om een cultuuromslag waarin we inwoners meer ruimte geven voor eigen initiatieven en minder problemen overnemen. Van zorgen voor naar zorgen dat. Deze verandering vraagt tijd, inzet, voorlichting en scholing. Die andere manier van denken en doen is de kern van het nieuwe Wmo-beleidsplan.

We hebben de visie ontworpen vanuit onze overtuiging dat inwoners nog meer dan nu gezamenlijk kunnen zorgen dat hun buurt leefbaarder wordt en dat familie, vrienden kennissen en buurtgenoten nog meer voor elkaar kunnen betekenen. De overheid heeft met een groot palet aan voorzieningen en regelingen en vaak bureaucratische procedures de inwoners buitenspel gezet. Dat tij willen we keren, zonder dat kwetsbare inwoners aan hun lot worden overgelaten.

Dit vraagt van maatschappelijke instellingen (waaronder de gemeente) dat we oude patronen loslaten, dat we samenwerken en verbindingen leggen. We realiseren ons dat de looptijd van het Wmo-beleidsplan te kort is om deze transformatie te bewerkstelligen, maar zien bij onze inwoners en maatschappelijke partners een grote bereidheid om eraan bij te dragen. Met elkaar werken we aan een betrokken samenleving, die wordt ondersteund door de Wmo.

Verslag huiskamergesprekken Wmo-beleidsplan 2013-2017

Bij het opstellen van een nieuw Wmo-beleidsplan 2013-2017 hebben we de inwoners op een bijzondere manier betrokken. In verschillende huiskamergesprekken is gesproken over de ontwikkelingen en toekomstige uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in onze gemeente. De werkwijze is een idee van de Adviesraad Wmo, die nauw betrokken is bij het opstellen van het nieuwe plan. In dit verslag leest u een samenvatting van de uitkomsten van de gesprekken.

Opzet gesprekken

Verspreid over de gemeente vonden in maart 2013 zeven huiskamergesprekken plaats. Aan elk gesprek namen zeven mensen uit het dorp (of de dorpen) plaats, een lid van de adviesraad Wmo en een raadslid of collegelid.

De Wmo is meer dan een voorzieningenwet. De Wmo raakt iedereen. De wet omvat namelijk ook sport, vrijwilligerswerk, mantelzorg, jeugdigen en hun ouders, leefbaarheid, etc. en is dus niet voornamelijk gericht op ouderen of op voorzieningen. We zijn daarom in gesprek gegaan met mensen uit verschillende leeftijdscategorieën. Deze mensen zijn steekproefsgewijs geselecteerd en door de Adviesraad Wmo in twee rondes benaderd. Aan elk huiskamergesprek nam ook iemand met een Wmo-voorziening deel, zodat de doelgroep die een individuele Wmo-voorziening heeft ook aan bod is gekomen.

Op deze manier vonden de gesprekken plaats met een gemêleerde groep mensen uit de hele gemeente.

De gesprekken vonden plaats in de volgende dorpen:

1. Oldehove, met inwoners uit Oldehove, Niehove en Saaksum
2. Lauwerzijl, met inwoners uit Kommerzijl, Lauwerzijl en Niezijl
3. Visvliet, met inwoners uit Visvliet en Pieterzijl
4. Grijskerk
5. Zuidhorn, met inwoners uit Zuidhorn en Brittil
6. Aduard, met inwoners uit Aduard, Den Ham en Den Horn
7. Noordhorn

De gespreksleiding was in handen van de heer Jur Kruizinga uit Aduard en de heer Gert Sennema uit Grijskerk.

Structuur gesprekken

In de huiskamergesprekken is steeds dezelfde opzet gehanteerd. Na een korte toelichting van de aanwezige beleidsmedewerker van de gemeente, is aan de hand van levensfasen een aantal centrale vragen gesteld.

Ontwikkelingen in de Wmo

Tijdens de gesprekken werd de veranderende rol van de overheid onder de aandacht gebracht. In de laatste decennia is er voor zorg en ondersteuning een steeds groter beroep gedaan op de overheid. Inwoners zijn afhankelijk geworden/ gemaakt van overheidsbemoeienis. Dit maakt hen passief, waardoor het beroep op de overheid steeds meer toeneemt. Deze trend willen en kunnen we niet voortzetten.

Om het tij te keren is een transformatie nodig: burgers moeten hun eigen kracht meer aanboren, de regie over hun eigen leven oppakken en omkijken naar de medemens. In de huidige maatschappij is het niet gemakkelijk om een dergelijke 'kanteling' voor elkaar te krijgen. Als impuls voor de noodzakelijke veranderingen in het zorg- en ondersteuningssysteem hevelt het Rijk ondersteunings- en zorgtaken over naar de gemeenten. De gedachte hierachter is dat de gemeenten beter weten wat er speelt bij hun burgers, op de hoogte zijn van aanwezige voorzieningen en beter kunnen inspelen op de ondersteuningsbehoefte.

Centrale vragen

In elke fase van je leven kun je hulp nodig hebben om mee te kunnen (blijven) doen. De centrale vragen die we in de gesprekken hebben beantwoord zijn:

1. Wat heb je nodig om mee te kunnen (blijven) doen en plezierig te leven?
2. Wat kun je daar zelf aan doen? Hoe kan je omgeving daarbij helpen? En hoe help jij je omgeving?
3. Wat verwacht je van de gemeente?

De gesprekken voerden we aan de hand van de fasen van het leven (waarbij we de deelnemers vroegen niet alleen vanuit zichzelf te kijken):

1. Kinderen (opgroeien, opvoeden, naar school, vrije tijd)
2. Jongeren (school, sociale contacten, invulling dag, vrije tijd)
3. Volwassenen (huishouden, gezin, zorg, werk, sociale contacten, vrije tijd)
4. Ouderen (wonen, leefomgeving, voorzieningen, huishouden, sociale contacten, invulling dag)

Algemene indruk gesprekken

De gesprekken zijn zeer goed verlopen. Een onafhankelijke gespreksleider leidde het gesprek. De gespreksgroep was steeds klein (maximaal 10 personen) en het gesprek vond in de dorpshuizen plaats. Daardoor ontstond een ontspannen en veilige sfeer, waarin een ieder zich vrij voelde om te zeggen wat hij/zij dacht.

De deelnemers waren positief over de gesprekken, ze ervoeren de gesprekken als “zeer zinvol”, vonden het “fijn dat de gemeente dit doet” en stelden hun deelname op prijs (“op deze manier wil ik nog wel eens met de gemeente meedenken”).

In de gesprekken ontstond een groeiend besef van de aanstaande transformatie op het sociale domein. Geanimeerde discussies zijn gevoerd over hoe de inwoners mensen die ondersteuning nodig hebben op kunnen vangen. De visie van de inwoners op de rol van de gemeente is duidelijker geworden. Tot slot is een aantal concrete vragen bij de gemeente neergelegd.

Uitkomsten gesprekken

Per levensfase leest u een korte samenvatting van de gesprekken.

Kinderen t/m 12 jaar

Het is acceptabel dat veel voorzieningen alleen in de hoofdkernen aanwezig zijn. Daarvoor is het wel belangrijk dat iedereen mobiel is of gemaakt wordt. Openbaar vervoer speelt hier een belangrijke rol in. Vervoer is een eigen verantwoordelijkheid. Voor het speciaal onderwijs is het redelijk dat de gemeente daaraan meebetaalt. Veiligheid in het verkeer is essentieel. De gemeente heeft de taak om te zorgen voor veiligheid. Die is soms onvoldoende om kinderen zelfstandig te laten fietsen.

Het dorp Zuidhorn heeft een tekort aan gastouders. Kinderopvang is duur. De regelgeving voor de kinderopvang is te ver doorgeschoten. Dit is door de overheid gebeurd onder druk van de ouders. Opvang kan ook met vrijwilligers geregeld worden. Daarvoor is deregulering nodig. Om minimale veiligheid te borgen, zouden slechts een paar basisregels overeind moeten blijven.

Het is belangrijk dat goede ondersteuning voorhanden is als een kind buiten de boot dreigt te vallen. Daarnaast is een plek nodig waar ouders met (opvoedkundige) vragen terecht kunnen. De gemeente heeft hierin een faciliterende rol.

Samenwerking tussen (kleine) scholen is goed, op die manier kan een school in het dorp blijven bestaan. Dit is belangrijk voor de leefbaarheid van het dorp. Je zou niet moeten wachten tot het water aan de lippen staat. Samenwerking kan namelijk kansen bieden (bijvoorbeeld om extra begeleiding te realiseren voor kinderen met leerproblemen).

Speelruimte is belangrijker dan speelplaatsen. Een aantal beschermde speelplaatsen voor de jongste kinderen is leuk, maar dat kan ook door de omwonenden georganiseerd worden. Ook ten aanzien van speelvoorzieningen is de regelgeving te ver doorgeschoten, dit remt het zelforganiserend vermogen. Het minimebeleid kan ouders met een laag inkomen stimuleren om hun kinderen ook te laten sporten.

Door accommodaties te bundelen (onderwijs, sport, muziek, etc.) en vrijwilligers in te zetten, kunnen voorzieningen in stand gehouden worden.

Jongeren van 13 t/m 21 jaar

In de kleine dorpen valt op dat er veel georganiseerd wordt voor (en door!) de jeugd. Het werkt het beste als dit samen met de jeugd wordt opgepakt. Dorpen kunnen hierin wellicht van elkaar leren. Er zijn opvallende



verschillen tussen de huiskamergesprekken: het ene dorp hecht veel waarde aan een jeugdhonk of een jongerenwerker, terwijl het andere dorp daar geen meerwaarde van in ziet.

Sociale controle (aanspreken op probleemgedrag) is essentieel om overlast te voorkomen. Dat is een taak van alle inwoners. Dat valt nog niet mee in de veranderende cultuur waarin het gezag voor volwassenen soms verdwenen lijkt te zijn. Het probleem ontstaat door (gebrek aan) opvoeding; de opvoeding is de basis. Ouders hebben de belangrijkste taak hierin, maar zijn vaak parttime ouder. De taken van de gemeente zijn voorlichting geven (over alcohol- en drugsgebruik bijvoorbeeld), handhaven waar nodig en stimuleren van het betrekken van jongeren bij de gemeenschap.

Bewegen is belangrijk. Sporten of vervoer naar sport is een taak van de ouders. Gemeente heeft faciliterende rol (in de vier hoofdkernen). De twee openluchtzwembaden kunnen alleen in stand blijven als de bevolking de baden 'draagt', zoals nu het geval is.

Zorgen worden uitgesproken over jongeren met verstandelijke beperkingen. Hoe moeten die jongeren straks worden opgevangen?

We moeten nu de rekening van de welvaart betalen. De omslag in denken kost tijd, meer dan we krijgen. Toch worden kansen gezien: door de terugtrekkende overheid wordt de kracht en creativiteit van inwoners aangeboden.

De gemeente heeft een licht sturende rol in het woningaanbod: starterswoningen en sociale woningbouw blijven aanbieden.

Volwassenen van 21 t/m 60 jaar

Het dorpshuis is dé plek waar mensen elkaar in de dorpen kunnen ontmoeten. Het draagt bij aan de leefbaarheid en betrokkenheid naar elkaar. In de kleine kernen waar steeds meer voorzieningen verdwijnen, krijgt deze functie steeds meer waarde. Het is de centrale plek, daar moeten de activiteiten plaatsvinden. Het onderhoud van de dorpshuizen is duur. De gemeente heeft hierin ook een taak: in ieder geval die van gesprekspartner, meedenker in initiatieven en wellicht deels als financier.

Iedereen is zelf verantwoordelijk voor zijn/haar gezondheid. Ook heb je als mens een verantwoordelijkheid ten aanzien van de gemeenschap. Gelukkig is de gemeenschapszin op veel plekken in onze gemeente tastbaar aanwezig. Recht op zorg of voorzieningen is niet meer aan de orde. De Wmo vormt het vangnet: als mantelzorg niet (meer) mogelijk is, moet de Wmo soelaas bieden.

Voor veel vormen van vervoer kunnen vrijwilligers worden ingezet. Toch blijft de regiotaxi belangrijk voor de mobiliteit en eigen regie van mensen.

Dorpen doen zelf al heel veel. In het vrijwilligerswerk is het soms lastig om voor structurele taken vrijwilligers te vinden. Vaak is het een kleine groep mensen die veel vrijwilligerswerk doet. Het werkt vaak goed om mensen direct te benaderen voor vrijwilligerswerk, dit is een taak van de inwoners. De gemeente kan faciliteren door het aanbieden van collectieve verzekeringen voor vrijwilligers. Die kunnen belemmeringen weghalen om vrijwilligers te activeren. Het welzijnswerk zou een aanjaagfunctie moeten vervullen.

Er zijn veel mogelijkheden om dagbesteding in het eigen dorp te organiseren. Hierdoor kunnen vervoerskosten worden bespaard. Geef het dorp daarvoor de kans, bijvoorbeeld door een betaalde beheerder in het dorpshuis aan te stellen die mensen kan begeleiden.

Mensen die geen werk hebben moeten we motiveren door hun kwaliteiten aan te spreken. Ook zij hebben een verantwoordelijkheid richting de gemeenschap en van hen moet door de gemeente een tegenprestatie gevraagd worden. De gemeente heeft een stimulerende, begeleidende, bemiddelende en verplichtende rol.

Voor deze leeftijdsgroep staat de balans in het leven onder druk: door de zorg voor kinderen, werken én de zorg voor naasten (ouders). Gemeente heeft een rol in het faciliteren van ondersteuning van mantelzorgers.

Ouderen 60 jaar en ouder



Ouderen blijven langer thuis wonen. Het woningaanbod moeten we zo inrichten dat ouderen in hun eigen dorp (langer) kunnen blijven wonen. Vereenzaming ligt op de loer. Hoe brengen we ouderen in contact met elkaar? In alle gesprekken werd gesproken over woonvormen (woonhofjes) waar ouderen bij elkaar kunnen wonen, die ondersteund worden door vrijwilligers, grotendeels betaald door de ouderen zelf en (zoals in één gesprek geopperd werd) met een peuterspeelzaal in het midden. Leegkomende gebouwen kunnen hiervoor wellicht worden herbestemd. We hebben allemaal een verantwoordelijkheid hierin:

- Gemeente
- Woningcorporatie
- Inwoners

Er zijn heel veel vitale ouderen. De talenten van die ouderen kunnen we meer benutten. De gemeente kan hierin een activerende rol vervullen.

Vormen van niet-geïndiceerde dagopvang kunnen voor ouderen (die nog redelijk zelfredzaam zijn) een uitkomst zijn om vereenzaming te voorkomen en ontmoetingen te faciliteren. Inwoners kunnen dit zelf oppakken, de gemeente heeft een stimulerende rol. Een mooi voorbeeld hiervan is de buurthuiskamer in Aduard.

De gemeente moet goed communiceren over zorg- en welzijnsvoorzieningen. Het zorgloket is het centrale punt hierin. Wmo-voorzieningen (rolstoelen, woningaanpassingen, scootmobielen) zijn in eerste instantie een eigen verantwoordelijkheid. Naar inkomen en vermogen mag hieraan worden bijgedragen. De Wmo moet een vangnet vormen.

Conclusies

In onze gemeente is een grote betrokkenheid naar elkaar. Er gebeurt al erg veel door vrijwilligers. Wel is hierin een duidelijk verschil waarneembaar tussen de kleine en de grote kernen. In de kleine dorpen staan mensen meer voor elkaar klaar. In grotere dorpen zou de gemeente een activerende/stimulerende rol kunnen vervullen. Benut hierbij onder andere de kracht van de vitale ouderen.



Huiskamer gesprek in Zuidhorn

Woonvormen waar ouderen bij elkaar kunnen wonen, wordt als oplossing gezien voor het langer thuis blijven wonen zonder te vereenzamen.

In alle gesprekken werd een oproep aan de gemeente gedaan om te dereguleren. Op meerdere fronten is de bureaucratie/regelgeving te ver doorgeschoten. Vertrouw op de lokale kracht en creativiteit en dereguleer. Alleen dan ontstaat ruimte voor de initiatieven van de inwoners.

De Wmo zou als vangnet moeten fungeren.

De gemeente heeft de komende tijd een belangrijke voorlichtende rol: communiceer over de veranderingen. De overgang is erg groot.

Verslag Workshop 'Naar een zelfredzame en betrokken samenleving' op 20 juni 2013

Bij het opstellen van het Wmo-beleidsplan 2013-2017 hebben we onze maatschappelijke partners betrokken door middel van een workshop op 20 juni 2013 in de Piloersemaborg te Den Ham. Aan deze workshop hebben bijna 30 organisaties deelgenomen.

Op basis van gesprekken met inwoners, de evaluatie van voorgaande Wmo-beleidsperiode en met oog op de grote ontwikkelingen in het sociale domein, heeft de gemeente een conceptvisie³ geformuleerd. De visie vraagt om een andere manier van werken, namelijk: uitgaan van eigen kracht, vraaggericht werken, stimuleren en ondersteunen van deelname aan de samenleving en dicht bij de inwoner staan. Samen met de deelnemers aan de workshop hebben we stappen bedacht die we moeten zetten om de Wmo-visie te realiseren. De opbrengst van de workshop vormt (mede) de basis voor ons nieuwe Wmo-beleidsplan.

U (w organisatie) heeft deelgenomen aan deze workshop. In dit verslag leest u een samenvatting van de uitkomsten van deze workshop.

Opzet Workshop

Bijna 30 organisaties hebben tijdens de interactieve bijeenkomst een plan gemaakt voor het verwezenlijken van de visie Wmo. In groepjes zijn de deelnemers aan de slag gegaan met de volgende vragen:

1. Welke stappen zetten wij om de visie te realiseren?
2. Wat zijn de ondersteunende en belemmerende factoren?
3. Welke acties zijn nodig om de belemmerende factoren te verminderen en de ondersteunende factoren te versterken?
4. Wat kunnen wij zelf doen en waarvoor hebben wij een ander nodig?

Deelnemers konden vervolgens rondlopen om ideeën van elkaar te bekijken en goede ideeën te waarderen met een sticker.

³ Zie Visiedocument Wmo-beleid 2013-2017 van de gemeente Zuidhorn (mei 2013)



Deelnemers waarderen elkaars ideeën

Uitkomsten Workshop

We hebben positieve feedback op de workshop gekregen: veel organisaties vonden het prettig en noodzakelijk om met elkaar te brainstormen en samen een plan te maken voor de toekomst. Eén van de belangrijkste conclusies van de dag is, dat mensen van verschillende organisaties elkaar beter willen leren kennen om zo beter samen te kunnen werken. De conceptvisie van de gemeente, waarin de termen zelfredzaamheid, betrokkenheid en eigen kracht centraal staan, wordt breed gedragen.

Dit zijn de meest genoemde of meest gewaardeerde opmerkingen, ideeën en plannen:

Toegang tot zorg

- De toegang naar de zorg moet georganiseerd worden. We willen toewerken naar één regisseur bij de inwoner maar ook naar één spin-in-het-web (1 loket).
- De zorg organiseren we dicht bij de inwoner. Huisbezoeken zijn een goed middel om de vraag van de burger in zijn omgeving te kunnen analyseren. We willen de zorg leveren op dorpsniveau waar mogelijk, regionaal waar nodig. Organisaties moeten zorgen voor de juiste schaalgrootte, want de huidige schaalgrootte geeft afstand.
- Het zou goed zijn om een buurtnetwerk (of dorpsnetwerk) op te zetten, waarin dorpsbewoners, vrijwilligers en professionals samenwerken om de leefbaarheid en sociale samenhang in het dorp (of de buurt) te vergroten.

- Zorg voor ontschotting (ook in financiën).

Eigen kracht

- Betrek inwoners bij de zorg (informele zorg), bij initiatieven en communiceer over de omschakeling die ook van inwoners wordt verwacht.
- Initiatieven van inwoners moeten met enthousiasme ontvangen en ondersteund worden (door gemeente en organisaties). Actief burgerschap moet je stimuleren en (licht) ondersteunen.
- Neem belemmeringen weg: Door regels en procedures te creëren, timmeren we de ruimte voor initiatieven van inwoners dicht. Bovendien staan ze het integraal werken in de weg. (Medewerkers van) organisaties kunnen flexibeler met regels en protocollen omgaan. Bijvoorbeeld met privacyregels: als er zorgen zijn over een cliënt, moet je daar altijd met andere professionals over praten.
- We stimuleren de inwoners zoveel mogelijk zelf te doen en proberen samen met de burger het netwerk te vergroten. Door naast de burger te gaan staan en mee te denken, verhogen we de zelfredzaamheid.

Houding instellingen

De deelnemers van de workshop zijn bereid om buiten hun eigen kader te denken en te handelen en open naar hun eigen organisaties te kijken. Dat bleek bijvoorbeeld uit de volgende 'kreten' over hun eigen werk:

- Als we de noodzaak creëren dan komt de 'oplossing' vanzelf.
- We moeten steeds de vraag stellen wat we zelf kunnen doen. Neem zelf de verantwoordelijkheid. Kun je het niet zelf, verwijs dan niet door, maar haal er iemand bij.
- Zorg voor een open blik en maak echt contact met de inwoner. Zie de hulpvrager als mens en niet als probleem.
- Organisaties zijn ondergeschikt, de inwoner staat centraal. Als we oude patronen loslaten, samenwerken en verbindingen leggen kunnen we de visie vertalen naar de praktijk.
- Misschien moeten alle instellingen hun namen wel verliezen en zijn we alleen nog maar hulpbieders. Dan kan niemand meer vanuit zijn eigen koker praten/denken/handelen.

Tot slot werd geconcludeerd dat de instellingen elkaar vaker willen zien. Door bijvoorbeeld netwerkbijeenkomsten (netwerklunches) te organiseren. Dit actiepunt is door twee deelnemers enthousiast opgepakt, zij boden aan om de eerste netwerklunch te organiseren.

Bijgaand een foto-impressie van de workshop en de foto's van de persoonlijke actieplannen die elke deelnemer zelf heeft ingevuld.

Vervolg

De opbrengst van de workshop vormt (mede) de basis voor ons nieuwe Wmo-beleidsplan. Dit beleidsplan stond oorspronkelijk gepland voor behandeling in de raadsvergadering van september 2013, maar de planning is bijgesteld.

De gemeenten in het Westerkwartier hebben besloten om binnen het sociale domein zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken. Daarom is gestart met een traject om te komen tot één visie op het sociale domein in het Westerkwartier. Daar worden de instellingen ook bij betrokken.

We vinden het logischer om eerst de visie op het sociaal domein Westerkwartier (de 'kapstok') vast te stellen voordat we dit uitwerken in een Wmo-beleidsplan voor onze gemeente. Daarom laten we beide processen vanaf de zomer parallel lopen. Dit houdt in dat het Wmo-beleidsplan begin 2014 wordt voorgelegd aan de gemeenteraad, tegelijk met de visie op het sociale domein.

Bijlage 3 Uitleg verschillende rollen van de gemeente aan de hand van de overheidsparticipatietrap

Overheidsparticipatietrap

De Raad voor het openbaar bestuur (Rob) introduceert de overheidsparticipatietrap in zijn advies 'Loslaten in vertrouwen':

Verwijten aan het adres van burgers dat zij zich niet betrokken voelen bij de publieke zaak of hun verantwoordelijkheid niet nemen, zijn misplaatst. De vitale samenleving, waarin mensen zich volop inzetten, bestaat al. Het is de overheid die moet veranderen. In de oude situatie hanteert de overheid een participatieladder voor burgers, waarin de overheid aangeeft hoeveel inspraak burgers mogen hebben. In de nieuwe situatie moet er een participatietrap voor de overheid komen. Loslaten is de belangrijkste trede; geef burgers alle ruimte. En reguleer alleen iets, wanneer dat echt nodig is.



- *Loslaten*
Wanneer de overheid een taak helemaal loslaat, heeft ze inhoudelijk noch in het proces enige bemoeienis.
- *Faciliteren*
De overheid kiest een faciliterende rol als het initiatief van elders komt en zij er belang in ziet om dat mogelijk te maken.
- *Stimuleren*
Een trede hoger heeft de overheid wel de wens dat bepaald beleid of een interventie van de grond komt, maar de realisatie daarvan laat ze over aan anderen. Ze zoekt slechts naar mogelijkheden om die anderen in beweging te krijgen.
- *Regisseren*
Wanneer de overheid kiest voor regisseren, betekent dat ook andere partijen een rol hebben maar dat de overheid er belang aan hecht wel de regie te hebben.
- *Reguleren*
Bovenaan de trap staat het zwaarste instrument dat de overheid kan inzetten, namelijk regulering door wet- en regelgeving. Als consequentie van dit middel kan de overheid regels ook handhaven en overtreding daarvan sanctioneren. Het instrumentarium van reguleren benadrukt dat de overheid daar waar het onder meer gaat over vraagstukken van orde en veiligheid altijd in een verticale verhouding tot haar burgers staat. Het pleidooi van de Raad in dit advies en eerder in *Vertrouwen op democratie* dat de overheid beter moet anticiperen op de horizontale verhoudingen in de publieke ruimte, betekent geenszins dat de Raad vindt dat de verticale relatie die de overheid onmiskenbaar met mensen heeft te onderhouden op enigerlei wijze ter discussie staat.

Voor alle duidelijkheid en zeer waarschijnlijk ten overvloede: voor de overheid bestaat niet één ideale of beste rol. Per situatie en per onderwerp zullen politiek en bestuur moeten bepalen én expliciteren welke rol zij voor de overheid zien weggelegd. Reguleren blijft ook na de genoemde paradigmashift een instrument dat de overheid veelvuldig zal inzetten. Tegelijk betekent de bepleite omslag wel dat politici en bestuurders vaker voor een bescheiden profilering kiezen. De vitaliteit van de samenleving krijgt meer ruimte als de overheid de overheidsparticipatietrap zo min mogelijk beklimt.

Bron: Raad voor het openbaar bestuur (2012) *Loslaten in vertrouwen. Naar een nieuwe verhouding tussen overheid, markt én samenleving*.